

ע:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

יה א מיי פיו מלכות
ממרוס הלכה ב:
יה ב ג ד מיי פיו מל'
קדוש הדגס הל' א:
כ ה ו מיי פיו מל'
ממרוס הלכה ב:
בא ז מיי פיו מל'
כב ח מיי פיו מל'
כח ט מיי פיו מל'
כט י מיי פיו מל'
ממרוס הלכה ב:

בה נתקנו. פי' בקונט' מדת הקב"ה באחזל שהוא מכה בו מרמס נס בחוק נס כמו וילת אש בליון ואלי אהיה חומת אש ואין ענין זה לזה כלל אלא היינו כדלמרי' צ"ר משל לכן מלך שקלקל עם אחת משפתותיו כיון ששמע המלך ערדו והזילאו חוק לפלטרוין שלו והיה מחזר על הפתחים של שפתותיו ולא היו מקבלין אותו אלא אותה שקלקלה עמו פתחה לו דלתיה וקבלתו כך בשעה שאכל אדם מפרי האילן ערדו והזילאו מחוק לכן ערדו והיה מחזר על כל האילנות ולא היו מקבלין אותו מה היו אומרים לו א"ר צריכה הא גנבה דגנב דעמא דצריכה היינו הא דכתיב אל תביאי רגל גזזה רגל שגנבתה על גזזתו ויד רשעים אל תידינו לא תסב מני עלה אכל התורה ע"י שאכל ממנה פתחה לו דלתיה וקבלתו:

ואין עולם אה ביום. ואם תאמר הא כבר תנא ליה רישא לאור עיבורו וי"ל דק"ר לאו לאפקוק יוס העיבור אחא אלא לאפקוק לילה שלפני העיבור:

וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשתכרים ואומרים למה לנו יאל ולרוזנים אי שבר מי שכל רזי עולם גלויים לו ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחזר שלמה והודה לאמו דכתיב כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אכל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו יאינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תגן אכל בחבורת מצוה אינו נעשה בן סורר ומורה מעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה סריקין הא קמ"ל דאע"ג רכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך: אכל בעיבור החדוש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא אין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תגו רבנן דגן עולין בעיבור החדוש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייה בר אבא בלילה יאוריפו ועולו אחריפו ופוקו כי היכי דלישמעו בבו אינשי: אכל מעשר שני בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה בן סורר ומורה והא אנן תגן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה בן סורר ומורה הא טהורין נעשה בן סורר ומורה כי תגן גמי מתני' ויהושלים: אכל דבר שהוא מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית ציבור וטעמא מאי אמר קרא אינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום: אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכי: אכל כל מאכל ולא אכל בשר לאיתווי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתווי דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ובנסמך

שאין לך דבר שמביא יללה על אדם אלא יין ר' יהודה אומר חטה היה שאין התינוק יודע לקרוא אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן רבי נחמיה אומר תאנה היה שבדבר שקלקלו בו נתקנו שנאמר ויתפרו עלה תאנה דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מלמד שכפאתו אמו על העמוד ואמרה לו ימה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי מה ברי הכל יודעים שאבך ירא שמים הוה עכשיו יאמרו אמו גרמה לו ומה בר בטני כל הנשים של בית אבך כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך ואני דחקת ונכנסתי כדי שיהא לי בן מזורז ומלוכזן ומה בר נדרי כל הנשים של בית אבך היו גודרות יאה לי בן הגיון למלכות ואני נדרתי ואמרת יאה לי בן

גדלם ומה בר נדרי כל הנשים של בית אבך היו גודרות יאה לי בן הגיון למלכות ואני נדרתי ואמרת יאה לי בן גרמה לו. להיות רשע שהרי צאצאך לא יתלו המונה והיינו מה צרי למה תגרוס לכן אחרך שאתה בני ולא בן אבך: בר בטני. מעי גרמו לך להיות בעל זורה ובעל כח שדקמתי ונכנסתי שחמשים יפה לולד ולגנו ולזרו כדלמרינן במס' נדה (דף לא.) שלשה חדשים האחרונים משמיש יפה לולד שמתוך כך יאל הולד מלוכזן ומזוהר: אי שבר. כלומר אל רזנים לומר איה שבר לא נהא לומר לך: בער אנכי מאיש. כההוא משא תבי: זה אדם הראשון. שנכשל ביין ואני שמינו יומר מהן: שכולה סריקין. רקוס שירגילוהו כך אכל אש כחצורה אדם הגון כפי האי גוונא לא ממשך ואינו נעשה בן סורר ומורה ובהצורה דלחו מלוה קאמר: הא קמ"ל. מתני' דלפי כולה סריקין כיון דלחצורה השתא למלוה פטור ולעולם דינו דבן סורר ומורה אינו אלא בחבורת סריקין: אכל בעיבור הדגס. כדמפרש לקמן שהן נקבלין עשרה או יותר ועולין בעלייה ואין אסיפה זו אלא לפרסם הדבר שעברוהו ולא לעיין דהא אין עולין אלא לאור עיבורו דהיינו ליל מולאי שלשים וכבר מעובר הוא דהא לא קדשו היום את המדס וקדשו אין שם ביום מחמת דהיינו יוס שלשים ואחד למנוח על כך כדלמרי' (רי"ה ד' מה.) שלא צומת אין מקדשין אותו ועוד דאי לקדושי בשלשה סגיי: כספ דגן. ולא ידענא משום מאי נקט פה דגן ושמתע למעוטי פה אורז ודיוקן קא חמי: יוס עבדו הוא יוס שלשים שנעשה ממנו חדש היוצא מעובר: אור יוס עבדו. מולאי שלשים ולהדיע שעבדוהו:

אחריו. אקדימו כמו חרפי ואפלי (פ"ז ד' ע"ה.) אחריו ועלו בלילה היו יושבין עם ועושין הומה להשמיע קול וקאמר להו רבי חייל להקדים ולעלות מנעוד יוס מעט כדי שיראו אותם עוברי דרכים כשהן עולין ויפרסמו והיינו דקמתי אין עולין לה בלילה אלא ביום והאי דקמתי אין עולין לה ביום אעיקר מילתא קאי בהסעודה ומשאו ומתנו של דבר בלילה הוא: אחריו ופוקו. צנקר אל תאחרו לירד שהרואה אחסך יורדין בהסעודה מבין שיטבו שם כל הלילה ומתפרסם הדבר אכל הרואה אותם יורדין שלא בהסעודה סבור שעבדו עלו ואין מבין הדבר: אכל מעשר שני. גנב ממתנת מע"ש וקנה צמר ויין ואכל דאי גנב צמר ויין עזמו אפי' לחולין גמי לא כדלמר (פ"ה) עד שיקח צמר בול ויאלל ויין בול וישתה (ו)מן החנוני: דכי אורחיה. כדרך מלוה נאמר צנקר וצאלן וצין ובשכר במע"ש וצריס דין: אכל נבלות וטריפות. לקמן יליף לפטורא: אכל צמר עוף. טהור פטור דלא חשיב דלא ממשך במריה: פסח שקלים היינו עופות טמאים דכתיב בהם שקן הם (ויקרא י"א.) רמשים הן שלשים. וטעמא משום דאינו שומע בקולנו צעיק ולא זה שאף בקולו של מקום אינו שומע: הא טהורים חייב. כדמתן במתני' דליטריין לאשמעינן דפטרין דאשקיים: להשלים. שאפילו אכל חרטימר צמר חסר כחית מנהמה טהורה והשלמה לחרטימר מצטר עופות טמאים פטור משום דאינו שומע בקולו של מקום דכותה בעהרים מייחב: לאיתווי תנחומי אבלים. דאע"ג דתקנתא דרבנן בעלמא הוא. דאי מרישא הוה לאמינא תורת מלוה היינו כהנים שאולקין קדשים או פסחים: טענים צבור. אע"ג דלא עבר אלא דרבנן: וטעמא מאי. מפטר אדכר עבירה: אינו שומע בקולנו. מיעוטה הוא ולאפקוק האי דלף בקולו של מקום אינו שומע: דבילה קעילית. מאתו מקום ואע"ג דמשכח לא מייחבי עליה דלא ממשך:

(א) וקרי ליה על של עם
הפטר שניתה תחבר צנקר
כ"כ גע"י ופי' חס' שנת
ס: דיה כל היולא ויין.
ז) נכס': דבר שהיה.
ח) מיר ד. כחמות י:
ט) שניות. כ. יומא עו.
י) נכרות מה: ד) גע"י:
יא) למואל כמו למו שניה:
יב) נכרים אלא. ו) גע"י:
יג) לרזנים לומר איה שבר
יד) נהא לוס לומר כך
יז) ודטר זה שייך לעיל
יח) עמוד א במשנה. ט) (לעיל)
יט) כהא דלמר רית בר
כ) מולאה לא נכר שני תיבת
כא) הלל. ט) ג' וי"ך שם.
כב) ו' ו' י"ך ס' תקן.

- תורה אור השלם
1. ותקפחה עני שניהם וירעו כי עירפם הם ויהפירו עלה אהנה ויששו להם חגרת: בראשית 13
 2. דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו: משלי לא א
 3. מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי: משלי לא ב
 4. אל למלכים למואל אל למלכים שחו יין ולרוזנים אי שבר: משלי לא ד
 5. כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי: משלי לא ב
 6. ונתן נח איש האדמה ויער קרם: בראשית ט ב
 7. ואמר אל זקני עיר בניו זה סורר ומורה אינו שומע בקולו וזלל וטבא: דברים כא ב

הגהות הב"ח
(א) רש"י דיה שאין ופי' ומדקרי ליה עין הדעת:

מוסף רש"י
שמביא יללה בו. זה היום מתה ובכרות ה. שאין התינוק יודע בו. זה תקלה עין הדעת ופס. אכל דבילה קעילית. הגי' בלחמי מקום ומכרת כיון ובכרות מה. קעילית. על שם מקומה ושכרות כג. ורשתה דבש מיר' נלע"ו. מיס והכס שולקין ביתם ובכרות מה.